

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

26 martie 2015*

„Trimitere preliminară — Asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagubele produse de autovehicule — Directiva 90/232/CEE — Articolul 2 — Diferențiere a cuantumului primei de asigurare în funcție de teritoriul de circulație a vehiculului”

În cauza C-556/13,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Lituania), prin decizia din 17 octombrie 2013, primită de Curte la 28 octombrie 2013, în procedura

„Litaksa” UAB

împotriva

„BTA Insurance Company” SE,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul L. Bay Larsen, președinte de cameră, doamna K. Jürimäe (raportor), domnii J. Malenovský și M. Safjan și doamna A. Prechal, judecători,

avocat general: domnul P. Mengozzi,

grefier: domnul M. Aleksejev, administrator,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru UAB „Litaksa”, de D. Gintautas, advokatas;
- pentru guvernul lituanian, de D. Kriauciūnas și de A. Svinkūnaitė, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de A. Steiblytė și de K.-P. Wojcik, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general, pronunță prezenta

* Limba de procedură: lituaniana.

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 2 din A treia directivă 90/232/CEE a Consiliului din 14 mai 1990 privind armonizarea legislației statelor membre referitoare la asigurarea de răspundere civilă pentru pagubele produse de autovehicule (JO L 129, p. 33, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 240), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2005/14/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2005 (JO L 149, p. 14, Ediție specială, 06/vol. 7, p. 212, denumită în continuare „A treia directivă”), precum și a principiilor liberei circulații a persoanelor și a mărfurilor și a principiului general al nediscriminării.
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între UAB „Litaksa” (denumită în continuare „Litaksa”), societate de transport rutier, pe de o parte, și „BTA Insurance Company” SE (denumită în continuare „BTA”), societate de asigurări, pe de altă parte, în legătură cu rambursarea unor despăgubiri plătite în temeiul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru pagubele produse de autovehicule (denumită în continuare „asigurarea auto obligatorie”) victimelor unor accidente de circulație.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Directiva 2009/103/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 septembrie 2009 privind asigurarea de răspundere civilă auto și controlul obligației de asigurare a acestei răspunderi (JO L 263, p. 11) a codificat cele cinci directive care fuseseră adoptate în scopul de a apropia legislațiile statelor membre referitoare la asigurarea auto obligatorie.
- 4 Cu toate acestea, întrucât faptele din litigiul principal s-au petrecut înainte de intrarea în vigoare a Directivei 2009/103, cadrul juridic relevant rămâne cel constituit de aceste cinci directive, în special de Directiva 72/166/CEE a Consiliului din 24 aprilie 1972 privind apropierea legislațiilor statelor membre cu privire la asigurarea de răspundere civilă auto și introducerea obligației de asigurare a acestei răspunderi (JO L 103, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 10, denumită în continuare „Prima directivă”) și de A treia directivă.

Prima directivă

- 5 În scopul de a facilita libera circulație a călătorilor între statele membre, Prima directivă a pus în aplicare un sistem întemeiat, pe de o parte, pe eliminarea verificărilor cărților verzi de asigurare cu ocazia trecerii frontierelor interne ale Uniunii Europene, iar pe de altă parte, pe obligația fiecărui stat membru de a lua măsurile necesare pentru ca răspunderea civilă auto să fie acoperită de o asigurare.
- 6 În acest scop, articolul 3 din respectiva directivă prevede:

„(1) [...] [F]iecare stat membru ia toate măsurile necesare pentru a se asigura ca răspunderea civilă pentru pagubele produse de vehiculele care provin în mod obișnuit de pe teritoriul lor să fie acoperită prin asigurare. Aceste măsuri stabilesc aria răspunderii civile acoperite de asigurare, precum și termenii și condițiile asigurării.

(2) Fiecare stat membru ia toate măsurile necesare pentru a se asigura că prin contractul de asigurare sunt acoperite:

— în conformitate cu legislația în vigoare în alte state membre, orice pagubă sau vătămare provocată pe teritoriul acelor state,

[...]”

A treia directivă

- 7 Al șaselea, al șaptelea, al doisprezecelea și al treisprezecelea considerent ale celei de A treia directive sunt redactate după cum urmează:

„întrucât ar trebui eliminată orice incertitudine în legătură cu aplicarea primei liniuțe de la articolul 3 alineatul (2) din [Prima directivă]; întrucât toate polițele de asigurare auto obligatorie trebuie să acopere întreg teritoriul [Uniunii];

întrucât, în interesul asiguratului, fiecare poliță de asigurare ar trebui în plus să garanteze, în schimbul unei prime unice în fiecare stat membru, acoperirea impusă de lege sau acoperirea impusă de legislația statului membru în care se află de regulă vehiculul, în cazul în care aceasta din urmă este mai mare;

[...]

întrucât, având în vedere toate aceste considerente, [Prima directivă și A doua directivă 84/5/CEE a Consiliului din 30 decembrie 1983 privind apropierea legislațiilor statelor membre privind asigurarea de răspundere civilă pentru pagubele produse de autovehicule (JO 1984, L 8, p. 17, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 104)] ar trebui completate în mod uniform;

întrucât o astfel de adăugire, care duce la o protecție sporită a părților asigurate și a victimelor accidentelor, va facilita în și mai mare măsură trecerea frontierelor interne din [Uniune] și, în consecință, înființarea și funcționarea pieței interne; întrucât, prin urmare, un înalt nivel de protecție a consumatorului ar trebui luat drept bază.”

- 8 Articolul 2 din A treia directivă prevede:

„Statele membre adoptă măsurile necesare pentru a garanta că toate polițele [de asigurare auto obligatorie]:

- acoperă, pe baza unei prime unice și pe toată durata contractului, întregul teritoriu al [Uniunii], inclusiv orice perioadă în care vehiculul rămâne în alte state membre pe durata contractului și
- garantează, pe baza aceleiași prime unice, în fiecare stat membru, acoperirea impusă de legislația acestuia sau acoperirea impusă de legislația statului membru în care se află de regulă vehiculul, în cazul în care această acoperire este mai mare.”

Dreptul lituanian

- 9 Articolul 10 din Legea privind asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagubele produse de vehicule (Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymas) din 14 iunie 2001 (Žin., 2004, nr. 100-3718), intitulat „Teritoriul de aplicare a unui contract de asigurare”, prevede la alineatul 1:

„După plata primei unice (globale), contractul de asigurare a unui vehicul care se află de regulă pe teritoriul Republicii Lituania sau contractul de asigurare-frontieră conferă, pe toată durata contractului, inclusiv în orice perioadă în care vehiculul rămâne în alte state membre ale Uniunii Europene pe durata contractului, în fiecare stat membru, acoperirea impusă de legislația acestuia în domeniul asigurării obligatorii de răspundere civilă pentru pagubele produse de vehicule sau acoperirea care rezultă din prezenta lege, în cazul în care aceasta din urmă este mai mare. Contractul

de asigurare a unui vehicul care se află de regulă pe teritoriul Republicii Lituania, în temeiul căruia este eliberată cartea verde, conferă de asemenea o acoperire privind asigurarea în statele terțe indicate în respectiva carte verde.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 10 La 24 noiembrie 2008, Litaksa și BTA au încheiat două contracte de asigurare auto obligatorie destinate să acopere răspunderea civilă a Litaksa pentru pagubele produse de două vehicule care îi aparțineau, pentru perioada cuprinsă între 25 noiembrie 2008 și 24 noiembrie 2009. În contractele în cauză s-a stipulat că aceste vehicule nu vor fi utilizate decât pentru transportul de pasageri sau de mărfuri pe teritoriul lituanian. Contractele respective prevedeau în plus obligația Litaksa, în cazul în care ar fi avut intenția de a utiliza vehiculele menționate pentru o perioadă mai lungă de 28 de zile într-un alt stat membru sau de a transporta acolo persoane sau mărfuri, să informeze în prealabil BTA despre aceasta și să plătească o primă suplimentară în această privință.
- 11 În cursul anului 2009, cele două vehicule care aparțineau Litaksa au fost implicate în accidente de circulație care au avut loc în Regatul Unit și în Germania, fără ca Litaksa să fi declarat în prealabil BTA intenția sa de a utiliza aceste vehicule în statele membre respective.
- 12 BTA a despăgubit victimele acestor accidente, apoi, considerând că Litaksa nu a respectat clauzele contractelor în discuție în litigiul principal care o obligau să o informeze cu privire la intenția sa de a-și utiliza vehiculele în alt stat membru, a sesizat Kauno miesto apylinkės teismas (Tribunalul Districtual din Kaunas) în vederea obligării Litaksa să îi ramburseze jumătate din despăgubirile plătite victimelor.
- 13 Prin hotărârea din 30 iulie 2012, Kauno miesto apylinkės teismas a admis cererea BTA. Întrucât Litaksa a declarat apel împotriva acestei hotărâri, Kauno apygardos teismas (Tribunalul Regional din Kaunas), prin ordonanța din 27 decembrie 2012, pe de o parte, a infirmat în parte hotărârea Kauno miesto apylinkės teismas, pentru motivul că o parte dintre creanțele BTA față de Litaksa erau prescrise, pe de altă parte, a confirmat hotărârea respectivă în măsura în care prin aceasta Litaksa a fost obligată să plătească BTA creanțele restante, după ce a reținut, asemenea Kauno miesto apylinkės teismas, că încălcarea clauzelor unui contract de asigurare auto obligatorie nu putea justifica decât solicitarea de la asigurat a unei rambursări parțiale a despăgubirilor plătite de asigurător. Litaksa a formulat atunci recurs la Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Curtea Supremă din Lituania).
- 14 Potrivit instanței de trimitere, pentru examinarea recursului formulat de Litaksa este necesară soluționarea în prealabil a problemei dacă părțile unui contract de asigurare auto obligatorie pot conveni să aplice o primă diferită în funcție de aspectul dacă vehiculul care face obiectul contractului urmează să circule numai pe teritoriul statului membru pe care se află de regulă sau pe ansamblul teritoriului Uniunii.
- 15 În această privință, instanța de trimitere arată că articolul 2 din A treia directivă impune ca, pe baza unei prime unice, contractele de asigurare auto obligatorie să acopere ansamblul teritoriului Uniunii. Prin urmare, această instanță ridică problema dacă diferențierea cuantumului primei în funcție de teritoriul pe care este utilizat vehiculul este contrară articolului menționat. Astfel, în cazul în care o asemenea diferențiere nu produce efecte asupra despăgubirii victimelor unui accident de circulație, întrucât acestea din urmă sunt despăgubite oricare ar fi statul membru pe teritoriul căruia se produce respectivul accident, ea ar putea să încalce interesul asiguratului a cărui protecție ar părea să constituie unul dintre obiectivele urmărite la articolul 2 din A treia directivă. Astfel, ar exista riscul ca contractul de asigurare auto obligatorie să nu acopere întregul teritoriu al Uniunii, în sensul articolului menționat, dacă asigurătorul ar putea, în cazul unui accident care are loc în alt stat membru decât cel prevăzut în contract, să se întoarcă împotriva asiguratului pentru a recupera o parte dintre despăgubirile plătite victimelor. În sfârșit, potrivit instanței de trimitere, ar trebui să se stabilească dacă o diferențiere a

cuantumului primei în funcție de teritoriul de utilizare a vehiculului aduce atingere obiectivului privind libera circulație a mărfurilor și a persoanelor, urmărit de Prima directivă și de A treia directivă, precum și principiului general al nediscriminării.

16 În aceste condiții, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

- „1) Articolul 2 din A treia directivă trebuie interpretat în sensul că părțile unui contract de asigurare auto obligatorie nu au dreptul să prevadă o restricție teritorială a acoperirii oferite de asigurare persoanei asigurate (să aplice o primă de asigurare diferită în funcție de teritoriul pe care este utilizat vehiculul – în întreaga Uniune sau numai în Republica Lituania), însă în orice caz fără ca acoperirea pagubelor produse victimelor să fie restricționată, cu alte cuvinte nu au dreptul să prevadă că utilizarea vehiculului în afara Republicii Lituania în alt stat membru al Uniunii este un factor care face să crească riscul asigurat, situație în care trebuie plătită o primă de asigurare suplimentară?
- 2) Înțelegerea părților unui contract de asigurare auto obligatorie, prin care riscul asigurat este legat de utilizarea teritorială a vehiculului, trebuie interpretată în sensul că încalcă principiul liberei circulații a persoanelor și a vehiculelor pe întreg teritoriul Uniunii și principiul general al egalității (nediscriminării)?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 17 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 2 din A treia directivă trebuie interpretat în sensul că corespunde noțiunii „primă unică”, în sensul acestei dispoziții, o primă care variază în funcție de aspectul dacă vehiculul asigurat urmează să circule doar pe teritoriul statului membru pe care respectivul vehicul se află de regulă sau pe ansamblul teritoriului Uniunii.
- 18 În temeiul articolului 2 din A treia directivă, statele membre sunt ținute să adopte măsurile necesare pentru a garanta că toate polițele de asigurare auto obligatorie acoperă, pe baza unei prime unice și pe toată durata contractului, întregul teritoriu al Uniunii, inclusiv orice perioadă în care vehiculul rămâne în alte state membre pe durata contractului. În plus, tot potrivit acestui articol, statele membre trebuie să adopte măsurile necesare pentru ca polițele respective să garanteze, pe baza aceleiași prime unice, în fiecare stat membru, acoperirea impusă de legislația acestuia sau acoperirea impusă de legislația statului membru în care se află de regulă vehiculul, în cazul în care această acoperire este mai mare.
- 19 Rezultă din textul articolului 2 din A treia directivă că toate polițele de asigurare auto obligatorie trebuie să ofere, în schimbul plății unei prime unice, o acoperire privind asigurarea valabilă pentru întregul teritoriu al Uniunii.
- 20 Pe de altă parte, obligația pusă astfel în sarcina statelor membre este consolidată de cerința, menționată la același articol, potrivit căreia această acoperire trebuie să rămână valabilă pe toată durata contractului, inclusiv în cazul în care vehiculul rămâne în alte state membre decât cel în care se află de regulă.
- 21 Instanța de trimitere solicită să se stabilească totuși dacă o poliță de asigurare auto obligatorie răspunde cerințelor dreptului Uniunii, în special ale articolului 2 din A treia directivă, în împrejurări precum cele în discuție în litigiul principal, în care, în schimbul plății de către asigurat a primei inițiale, asigurătorul se angajează să despăgubească victimele unor accidente în care este implicat

vehiculul asigurat, oricare ar fi statul membru pe teritoriul căruia se produc aceste accidente, însă se poate întoarce împotriva asiguratului pentru a obține rambursarea unei jumătăți din despăgubirile plătite în cazul în care accidentele menționate au loc pe teritoriul unui alt stat membru decât cel în care se află de regulă vehiculul în cauză.

- 22 Prin urmare, trebuie să se stabilească dacă dispozițiile articolului 2 din A treia directivă, referitoare la prima unică și la întinderea teritorială a acoperirii asigurării, vizează numai raporturile dintre asigurător și victimă sau și pe cele dintre asigurător și asigurat.
- 23 Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, pentru interpretarea unei dispoziții de drept al Uniunii trebuie să se țină seama nu doar de termenii acesteia, ci și de contextul său și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte (Hotărârea Csonka și alții, C-409/11, EU:C:2013:512, punctul 23, și Hotărârea Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, punctul 42).
- 24 În această privință, trebuie amintit că A treia directivă se înscrie în cadrul unui sistem instituit de Prima directivă și care tinde la apropierea legislațiilor statelor membre privind asigurarea auto obligatorie.
- 25 Prin intermediul acestui sistem, legiuitorul Uniunii a impus tuturor statelor membre obligația de a asigura că, sub rezerva unor excepții clar definite, toți proprietarii și deținătorii de vehicule care provin în mod obișnuit de pe teritoriul lor încheie cu o companie de asigurări un contract care să garanteze, cel puțin în limitele definite de dreptul Uniunii, răspunderea lor civilă pentru pagubele produse de vehiculele menționate (Hotărârea Csonka și alții, C-409/11, EU:C:2013:512, punctul 28).
- 26 În acest cadru, astfel cum reiese din cuprinsul celui de al doisprezecelea și al celui de al treisprezecelea considerent ale acesteia, A treia directivă completează în mod uniform, printre altele, Prima directivă urmărind să consolideze nu numai protecția victimelor unor accidente cauzate de circulația unui vehicul, ci și pe cea a asiguraților, precum și să faciliteze în și mai mare măsură trecerea frontierelor interne din Uniune și, în consecință, înființarea și funcționarea pieței interne, luând drept bază un înalt nivel de protecție a consumatorului.
- 27 Potrivit celui de al șaptelea considerent al celei de A treia directive, în special în interesul asiguratului, statele membre sunt ținute să adopte măsurile necesare pentru ca fiecare poliță de asigurare să garanteze, în schimbul unei prime unice în fiecare stat membru, acoperirea impusă de lege sau acoperirea impusă de legislația statului membru în care se află de regulă vehiculul, în cazul în care aceasta din urmă este mai mare.
- 28 În plus, trebuie amintit că o operațiune de asigurare se caracterizează, după cum se admite în general, prin faptul că asigurătorul se obligă, în schimbul plății prealabile a unei prime, să acorde asiguratului, în cazul în care se realizează riscul asigurat, prestația convenită cu ocazia încheierii contractului (Hotărârea CPP, C-349/96, EU:C:1999:93, punctul 17, și Hotărârea Skandia, C-240/99, EU:C:2001:140, punctul 37).
- 29 În raport cu un astfel de context și cu astfel de obiective, este necesar să se considere că dispozițiile articolului 2 din A treia directivă, referitoare la prima unică și la întinderea teritorială a acoperirii asigurării, vizează nu numai raporturile dintre asigurător și victimă, ci și pe cele dintre asigurător și asigurat. În special, aceste dispoziții implică faptul că, în schimbul plății de către asigurat a primei unice, asigurătorul preia, în principiu, riscul despăgubirii victimelor unui eventual accident în care este implicat vehiculul asigurat, și aceasta oricare ar fi statul membru al Uniunii pe teritoriul căruia este utilizat acest vehicul și în care se produce respectivul accident.
- 30 În consecință, nu corespunde noțiunii „primă unică”, în sensul articolului 2 din A treia directivă, o primă care variază în funcție de faptul că vehiculul asigurat urmează să circule doar pe teritoriul statului membru pe care respectivul vehicul se află de regulă sau pe ansamblul teritoriului Uniunii.

Astfel, o asemenea variație ar echivala, contrar celor prevăzute la articolul amintit, cu a condiționa angajamentul asigurătorului privind preluarea riscului care rezultă din circulația vehiculului menționat în afara statului membru în care acesta se află de regulă de plata unei prime suplimentare.

- 31 Având în vedere ansamblul considerațiilor de mai sus, trebuie să se răspundă la prima întrebare adresată că articolul 2 din A treia directivă trebuie interpretat în sensul că nu corespunde noțiunii „primă unică”, în sensul acestui articol, o primă care variază în funcție de aspectul dacă vehiculul asigurat urmează să circule doar pe teritoriul statului membru pe care respectivul vehicul se află de regulă sau pe ansamblul teritoriului Uniunii.

Cu privire la a doua întrebare

- 32 Având în vedere răspunsul dat la prima întrebare, nu este necesar să se răspundă la a doua întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 33 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

Articolul 2 din A treia directivă 90/232/CEE a Consiliului din 14 mai 1990 privind armonizarea legislației statelor membre referitoare la asigurarea de răspundere civilă pentru pagubele produse de autovehicule, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2005/14/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2005, trebuie interpretat în sensul că nu corespunde noțiunii „primă unică”, în sensul acestui articol, o primă care variază în funcție de aspectul dacă vehiculul asigurat urmează să circule doar pe teritoriul statului membru pe care respectivul vehicul se află de regulă sau pe ansamblul teritoriului Uniunii Europene.

Semnături